

Oppgave:

Gi en oversikt over de vanligste forklaringer på hvorfor kriger og konflikter oppstår. Hvilke av disse finner du mest relevant for å forklare første verdenskrig, andre verdenskrig, konflikten mellom befolkningen i Sør- Afrika og Vietnam-krigen? Velg en av disse.

Innholdsfortegnelse

Innledning	side 1
Hvorfor kriger og konflikter oppstår	side 1-6
Første verdenskrig, årsaksforklaringer	side 5-10
Oppsummering	side 10 -11

Innledning

Begrepet ”krig” er sentralt både i oppgaveformuleringen og i besvarelsen. Et definisjonsforsøk er derfor hensiktsmessig. Det finnes imidlertid flere forståelseshorisonter m.h.t. ordets betydning, noe som gir begrepet en kompleks karakter. Grunnet plasshensyn har jeg imidlertid valgt en kortfattet definisjon, der krig anses som et samlebegrep for vidt forskjellige former for organisert vold¹.

Verdens krigshistorie, her avgrenset til ”krig i nyere tid”, har endret form. Fra Napoleonskrigens slutt i 1814, og fram til 1990 tallet har den mest dominerende krigsformen i vestlig verden vært knyttet til staters bruk av militærmakt, dvs. stater i krig med andre stater. Etter dette har fått en nedgang i antall statskriger, og en oppblomstring i antall borgerkriger og andre konflikter, noe som kan indikere at treenigheten av stat, folk og hær i ferd med å gå i oppløsning².

Den gitte eksamensoppgaven er todelt. Besvarelsens hoveddel starter med oppgavens første ledd, som er en utgreiing av de vanligste årsaker til hvorfor kriger oppstår. Etter dette følger oppgavens del to, som er en drøfting av de krigsårsaker som anses som relevante for mitt valg av krig; første verdenskrig. Avslutningsvis følger en oppsummering av oppgavebesvarelsens hovedpunkter. Overordnet mål i denne eksamensbevarelsen er for øvrig å bære fram en god og tydelig innholdsmessig sammenheng mellom oppgavens to ledd.

Hvorfor kriger og konflikter oppstår

Helt fra Thucydides tid (født mellom 460 – 406 f.kr.) har historikere og statsvitere lansert en rekke teorier og perspektiver på hvorfor krig og konflikter oppstår³. Den neorealistiske statsviteren Kenneth Walz (1924 -) har i så måte gjort et utmerket stykke strukturarbeid, hvor han deler krigsårsakene inn tre ulike nivåer: Det individuelle, det statlige og det internasjonale⁴. I en framstilling over de vanligste årsakene til hvorfor krig oppstår, kan det være svært nyttig å ta i bruk et slikt ”sorteringsverktøy”.

Unntatt fra en slik nivåinndeling er imidlertid det evolusjonsteoretiske perspektivet. I denne skolen hevdes det at:

¹ Østerud Øyvind, Hva er krig, universitetsforlaget, 2009, s. 49

² Østerud s.49

³ Nye, s. 13

⁴ Østerud s. 16-17

Krigens grunnlag verken finnes i det internasjonale systemet, i den enkelte stat, eller på individnivå⁵.

I følge evolusjonsteoretikere ble grunnlaget til krig ble skapt for tusenvis av år siden. Med den endeløse og stadige kampen om knappe ressurser, var det de menneskene med best kampvilje og evne som overlevde og forplantet seg videre⁶. Ergo er årsaken til krig en nedarvet egenskap i mennesket, nærmest et gen som aktiveres idet vi er truet av ytre farer.

Det darwinistiske perspektivet kan, slik jeg ser det, plasseres på Waltz sitt individuelle nivå, i og med at dette "krigsgenet" ligger latent i det enkelte mennesket. Innvendingen her er imidlertid at det evolusjonsteoretiske perspektivet ser Walz sine tre nivåer som "et samvirkende hele"⁷, hvor det nedarvede krigsinstinktet hos individet også hører hjemme på et statlig og eventuelt internasjonalt nivå, fordi når mange mennesker vekker til live sine krigsgener er det et nasjonalt eller internasjonalt samfunn, og ikke individet som iverksetter krig og konflikt.

Ved første øyeblikk kan evolusjonsteorien underbygges av dagens tendens, der rike industriland er i lite krig og konflikt med hverandre, mens mange fattige land har stor konflikt og krigshyppighet⁸. De er truet av nød og elendighet, og derfor aktiveres det nedarvede krigerinstinktet. En kritisk innvending mot dette argumentet er imidlertid at den lave forekomsten av krig blant industriland ikke skyldes et manglende trusselbilde, men økonomiens dominerende stilling både på statlig og internasjonalt nivå: Etter den kalde krigen har rike industriland foretatt en prioritetsendring, der økonomisk vekst går foran nasjonalisme og erobringmakt⁹. Det å etablere og pleie handelsforbindelser og samarbeid er med andre ord viktigere enn å føre krig og konflikter. Med dette har den industrialiserte delen av verden endret seg fra Hobbes til Kant, altså fra realisme til liberalisme, dvs. fra "en konstant krigstilstand" til det å satse på "relasjonsbygging og samarbeid"¹⁰. Videre ser vi at i fattige land er det ikke nødvendigvis menneskets desperate kamp for å overleve som er hovedmotiv for krig, men grådighet, i form av en kamp om å tilegne seg mest rikdom og fortjeneste. Denne påstanden underbygges blant annet av forskning i regi av Verdensbanken, som viser at

⁵ Østerud s.21-22

⁶ Østerud s. 22

⁷ Østerud s.22

⁸ Østerud s. 22

⁹ Tønnesen Stein, forelesning om Vietnamkrigen, UIA, 09.03.10

¹⁰ Nye, s. 4 -5

fattige land, med stor ressursrikdom, gjerne i form av diamanter, metaller og olje fra brønner på land, er svært utsatt for borgerkrig¹¹.

Det å se sammenheng mellom evolusjonistenes nedarvede motiver og endringer i miljø og samfunnsforhold kan imidlertid være fruktbart mht å identifisere årsaker til krig og konflikt. Et aktuelt spørsmål her er om klimaendringer vil bidra til økt uro i verden. Det er ikke utenkelig at ødelagt matproduksjon, som følge av tørke og flom, resulterer i en tilspisset ressurskamp som ender i krig og konflikt¹². I et slikt scenario befinner verden og dets innbyggere seg i en situasjon, der de overlevende blir de som fra naturens side er utstyrt med best kampevne og vilje.

Det darwinistiske perspektivet som årsak til krig og konflikt blir ofte kritisert, fordi teorien er for generell¹³. I så måte er avkoloniseringsprosessen (1945-92) som ”krigshisser” mer konkret, med sitt historiske hendelsesforløp og fyldige konfliktstoff. Mange av de nye selvstendige statene fikk problemer med å etablere sitt eget styringsapparat etter at kolonimakten resignerte. At dette er en årsak til krig og konflikt, underbygges av det faktum at konfliktnivået viste seg høyest i de landene der kolonimakten ikke involverte lokale innbyggere i det politiske styresettet. Belgia og Frankrike er i så måte gode eksempler på kolonimakter, som med sitt direkte styresett ikke gav lokalbefolkningen noen form for styringserfaring¹⁴. Kriger og konflikter skapt på et slikt grunnlag omhandler et uheldig resultat av en imperiemakts overstyring av egne kolonier, og plasseres derfor på Waltz sitt statlige nivå.

Imperialismens manglende hensyn til etnisitet, kontaktmønstre og geografiske forhold har skapt grobunn for mange kriger¹⁵. Et svært grelt eksempel her er Berlinkonferansen i 1884/85, hvor Afrikas kolonimakter kom sammen for å bli enige om en fordelingsnøkkel på landområdene i denne verdensdelen. Konferansearbeidet endte med at Afrikas grenser ble tegnet med linjal, og når avkoloniseringen startet etter andre verdenskrig, skapte disse

¹¹ Østerud s. 39

¹² Østerud s.42

¹³ Østerud s.23

¹⁴ R.R Palmer, A History of The Modern World, McGraw-Hill, Inc. side 934

¹⁵ Østerud s.32

oppkonstruerte landområdene grobunn for mange kriger og konflikter¹⁶. Eksempler finner vi i tidligere belgisk Kongo, Nigeria og Sudan¹⁷.

Berlinkonferansens mål var å skape et fredelig samarbeid mellom de ulike kolonimaktene som var etablert i Afrika. Med andre ord ”stormaktssamarbeid” på bekostning av Afrikas mange innbyggere. Kriger og konflikter skapt på grunnlag av dette bakgrunnsstoffet lar seg plassere på Waltz sitt internasjonale nivå.

En annen sentral årsak til krig er maktbalanse, eventuelt ”maktubalanse” mellom etablerte stormakter. For Europas del inntraff en slik ubalanse idet Tyskland ble samlet i 1870. På veldig kort tid ble denne fremadstormende nasjonen en økonomisk og militær stormakt, noe som truet den etablerte maktbalansen¹⁸ som ble etablert med Napoleonskrigens fredsoppgjør; Wienerkongressen 1814-15. Krig og konflikt skapt på grunnlag av maktbalanse, avløst av maktubalanse plasseres naturlig nok på Waltz sitt internasjonale nivå.

Maktbalanseprinsippet som årsak til krig og konflikt kan dateres lenger tilbake i tid enn til 1815. For 2500 år siden, skriver Thucydides i *Peleponneserkrigens historie* at krig skyldes frykt, ære og interesse¹⁹. Østerud tolker dette som at den greske strategen og historikeren mente at:

forrykket maktbalanse var en viktig krigsårsak i forholdet mellom parter som fryktet hverandre og hadde motstridende interesser²⁰.

Maktbalanseprinsippet kan og relateres til realismefilosofen Thomas Hobbes (1588 – 1679). Han mente at det anarkiske systemet av stater i internasjonal politikk ble tilstrekkelig stabilisert ved den maktbalansen som ble skapt ved statsdannelse og staters rett til suverenitet²¹. Hobbes brukte begrepet ”naturtilstand” for å beskrive den anarkiske tilstanden i internasjonal politikk²². Hobbes anså imidlertid maktbalanseprinsippet som en viktig brikke for å stabilisere forholdet mellom stater, et synspunkt som står i kontrast til hva liberalismepolitikerer Woodrow Wilson, USAs president under første verdenskrig, mente.

¹⁶ Østerud s.32

¹⁷ Østerud s.32

¹⁸ Nye s.69 og s.41

¹⁹ Østerud s.17

²⁰ Østerud s.17

²¹ Nye s.24

²² Nye s.24

Han var en makt-balansemotstander. For ham var maktbalanse et farlig og skjørt system som ofte resulterte i krig²³.

Etter avviklingen av kald krig ser man imidlertid en tendens til at maktbalansens tid er over. Verden blir stadig mer globalisert. Vi har fått en voldsom økning i handel på tvers av landegrensler, noe som gjør at det sikre seg økonomisk suksess er viktigere enn krig og konflikt²⁴. Den globaliserte økonomien skaper et gjensidig avhengighetsforhold mellom verdens rike nasjoner, hvor samarbeid, og det å skape vinn-vinn situasjoner prioriteres framfor den stadige konkurransen som et maktbalanseperspektiv fordrer. Videre har det transnasjonale kontaktnettet blitt mer og mer finmasket, noe som kan bidra til at individets identitetsområde utvides,²⁵ og ergo nok en svekkelse av behovet for maktblokker og motpoler, som jo var maktbalansens uheldige, og i mange tilfeller krigsskapende konsekvenser.

Et annet trekk i nyere tid er at "statskrigenes era" synes å være over, et konsept som startet i Europa på slutten av det 18. århundre ved at allmenn verneplikt ble vanlig²⁶. Med dette ble stat, folk og militærmakt samlet i en enhet, og krigføringen hadde et symmetrisk preg²⁷. Etter den kalde krigen ser vi en tendens til at krigene er blitt mer asymmetriske, hvor den underlegne part kompenseres ved å bruke geriljametoder, som for eksempel enorm utholdenhet, vilje til bruk av terrorisme, minelegging, samt nattlige overraskelsesangrep²⁸. Initiativtakerne til denne type krigføring er ikke-statlige aktører som opprørere, terroristgrupper, krigsherrer og diverse kriminelle bander²⁹. Motivet til slike kriger og konflikter kan være økonomisk vinning³⁰ historisk urettferdighet og religion. Liberalismeteorikeren Samuel Huntington påstår i så måte at framtidens krig og konflikt vil være en konflikt hvor hovedaktørene er:

Islam mot kristenhet, *Vesten mot resten*.³¹

Årsaken til de nye krigene befinner seg på Waltz sitt individuelle nivå. Det er små, ekstemistiske organisasjoner som står bak krigføringen. Dersom målet i en slik krig er å

²³ Nye s.60-61

²⁴ Nye s.46

²⁵ Nye s.46-47

²⁶ Østerud s. 48

²⁷ Østerud s.48

²⁸ Østerud s. 50

²⁹ Østerud s.61

³⁰ Østerud s. 50

³¹ Østerud s.144

vinne nasjonal selvstendighet, er det individnivå i møte med statsnivå, slik som konflikten i Nord-Irland og Baskernes selvstendighetskamp i Spania. Videre, når målet er å ramme den vestlige verden, slik som Al-Quida gjorde den 11. september 2001, ser vi at få individer kan gi stort utslag på internasjonalt og globalt nivå.

Første verdenskrig; årsaksforklaringer

Maktbalanse regnes som en sentral årsak til at første verdenskrig ble et faktum³². For deltakerne på Wienerkongressen stod imidlertid maktbalanseprinsippet høyt i kurs. Den ble sett som en stabilisator i det anarkiske systemet av stater. Det var med andre ord Hobbes sine realismeteoritiske prinsipper som rådde blant Napoleonkrigens seierherrer³³.

Blant realismeteoritikere mener noen at stabiliseringseffekten er best når maktbalansen mellom de involverte stater er basert på likeverdighet, mens andre mener at den er mest optimal idet en stat har hegemoni over de andre³⁴. Det maktbalanseperspektivet som dominerte etter Napoleonskrigen var "likevektsprinsippet" og på Wienerkongressen ble det i så måte initiert et prosjekt som omtales som "den europeiske konsert"³⁵. Målet her var å skape samstemthet og stabilitet i det anarkiske systemet av stater³⁶. Konserten var en suksess fram til 1854, hvor den ble utfordret av nasjonalistiske toner, som til slutt førte til at maktbalansen i Europa ble brakt ut av sitt "equilibrium"³⁷.

Et av nasjonalismens produkter var Tyskland og Italias samling. For Tysklands del førte dette til krigføring med Danmark, Østerrike og Frankrike i årene 1864 – 1870/71³⁸. Når dette nasjonalistiske stuntet var fullendt, var Bismarcks samlingsprosjekt et faktum og med dette ble den nasjonalistiske offensiven lagt på is, men kun fram til 1890 tallet, hvor Bismarcks fleksibilitet og konservatisme ble erstattet av nye makthavere, som ønsket at Tyskland skulle bli en hegemon i Europas anarkiske system av stater³⁹. Den forrykkede maktbalansen forklart via Bismarcks samlingsprosjekt og Tysklands nye ledere, finner sitt forklaringsgrunnlag på Kenneth Waltz sitt individnivå.

³² Nye s.60

³³ Nye s.24

³⁴ Nye s.65

³⁵ Nye s.69

³⁶ Nye s.61

³⁷ Nye s.69

³⁸ Nye s.69

³⁹ Nye s.70

Med sin nye utenrikspolitiske profil på 1890 tallet, ble Tyskland snart ansett som en konkurrent og utfordrer til Europas ”gamle stormakter”: Storbritannia følte seg truet av tysk målsetting om å få verdens største krigsflåte⁴⁰. Videre ble Tyskland ”verdensmester” i industrialisering i år 1900⁴¹, og nasjonen markerte et sterkt ønske om ”å sikre seg en plass i solen”, dvs. bli en mektig kolonimakt på lik linje med Frankrike og Storbritannia⁴².

Resultatet av den tyske utenrikspolitiske offensiven på 1890 tallet, var at all fleksibilitet og stabilitet, som hittil hadde preget maktbalansesystemet i den europeiske konsert, ble erstattet av rigiditet og polarisering. Dette bidro sterkt til å skape konfliktstoff som endte med The Great War, eller første verdenskrig⁴³.

Den tyske offensiven i internasjonal politikk kan og forklares ut fra framveksten av sosialdarwinisme som ideologi⁴⁴. Darwins ideer om ”den sterkestes rett” som rådende ideologi kan bidra til å forstå årsaken til Tysklands voldsomme markeringsbehov fra 1890 tallet. For å realisere sine stormaktsambisjoner måtte de konkurrere om å bli best. Troen på Darwins teorier kan også brukes som inngangsportale til å forstå hvorfor Tysklands keiser, Wilhelm 2, valgte å bruke ”hard makt” som strategi på den internasjonale arena,⁴⁵ og hvorfor Europas stormakter mer og mer anså krig som eneste utvei mht å få slutt på koloniale stridigheter⁴⁶.

Sosialdarwinistisk ideologi som forklaringsmodell på hva som bidro til at første verdenskrig ble et faktum lar seg sortere under Waltz sitt internasjonale nivå, fordi ideologien preget flere europeiske nasjoner, ikke bare Tyskland⁴⁷. Et godt eksempel er kolonikappløpet i Afrika, som etter hvert akselererer i grådighet, ved at Europas to gamle stormakter, Storbritannia og Frankrike, får ambisjoner om å sikre seg et sammenhengende kolonibelte. For Frankrikes del var det viktig å skaffe seg et størst mulig koloniområde fra Øst til Vest-Afrika, mens for

⁴⁰ Nye s. 70 og 72

⁴¹ Nye s. 72

⁴² Nye s.70 og Annika Mombauer, *The Origins of the First World War*, Longman, 2002, s. 4 og 5

⁴³ Nye s. 70

⁴⁴ Nye s.73

⁴⁵ Nye s. 74

⁴⁶ Nye s.73

⁴⁷Nye side 83 -84

Storbritannia gikk beltet fra Nord til Sør-Afrika⁴⁸. Storbritannia og Frankrike var de største stormaktene, og sett med darwinistiske øyne, var det naturlig at de sørget for å markere seg. Andre, og mindre stormaktsaktører, som Tyskland, Belgia, Italia og Portugal måtte nøye seg med ”småsmuler”. Tyskland opplevde dette som svært urettferdig. Som økonomisk og militær stormakt var det nedverdiggende å bli utestengt fra ”det gode selskap”. Denne tyske misnøyen bidro til å skape et stadig mer anspent forhold mellom stormaktene Storbritannia, Frankrike og Tyskland, og med dette blir koloniale stridigheter en årsak som førte til det store krigsutbruddet i 1914.

De gamle stormaktenes motstand mot tyske stormaktsambisjoner resulterte og i alliansedannelse. Med den tyske offensiven fikk Storbritannia og Frankrike en felles fiende, og i 1904 inngikk de en avtale om å stå på samme side i utenrikspolitiske spørsmål, og med dette var Storbritannias utenrikspolitiske år i ”splendid isolation” et tilbakelagt stadium⁴⁹. Tyskland ønsket å splitte den fransk/britiske alliansen, samt å få Storbritannia med på sin side, noe som ikke var helt urealistisk, i og med at Storbritannia og Tyskland hadde nære handelsforbindelser i årene før den første verdenskrig:

De var hverandres beste kunder⁵⁰.

Britene var imidlertid ikke særlig innstilt på et omfattende tysk/britisk samarbeid og noe av årsaken til dette er nok at tyskerne prøvde å skremme britene til alliansedannelse⁵¹. Eksempler på dette er tysk støtte til boerne under Boerkrigen (1899 – 1902)⁵², samt forsøket på å splitte det nyetablerte fransk/britiske vennskapet ved å erklære fransk Marokko for selvstendig i 1905 (Marokkokrisen). Det tyske håpet her var at britenes interesser for Marokko skulle gjenopplives, og at Frankrike ville kjempe med nebb og klør for å beholde sitt kolonierredømme⁵³. De ønsket med andre ord å egge til strid, men dette ble gjennomskuet, og i 1907 ble det fransk-britiske samarbeidet ytterligere forsterket ved at Russland ble med på fransk-britisk side. Den militære forsvarsalliansen ”Trippelententen” var nå et faktum.

Tyskland opplevde dette som en stor trussel, selv om det faktisk var de som var først ute med alliansedannelse i form av Trippelalliansen. Starten på dette militære samarbeidet kom allerede i 1879 med en forsvarsallianse mellom Tyskland og Østerrike/Ungarn. Italia ble med i

⁴⁸ Nye s.74

⁴⁹ Mombauer s.5

⁵⁰ Østerud s. 32

⁵¹ Nye s.74

⁵² Nye s.72

⁵³ Mombauer s.5

denne alliansen i 1882, og nå, i 1907, som Trippelalliansen hadde fått en motpart, økte Tysklands frykt for et tofrontangrep. De opplevde at de nå var omringet av fiender, og derfor, som en reaksjon på Trippelalliansens ”omringing” av Tyskland, ble det tysk/østerrikske samarbeidet ytterligere intensivert⁵⁴.

Alliansedannelsen gjorde konfliktstoffet mellom Europas stormakter mer polarisert. De allierte hadde forpliktelser overfor hverandre, og ergo økte muligheten for at ”små utenrikspolitiske kriser” ble innlemmet i et stormaktsspill, som kunne vært unngått dersom ikke alliansene var etablert⁵⁵. Alliansene gjorde og sitt til produksjon av våpen med helt ny teknologi, samt at den militære opprustningen ble intensivert⁵⁶.

Alliansedannelse kan sees som et uheldig produkt av forrykket maktbalanse. Den maktbalansen, som under den europeiske konsert var basert på likeverdighet mellom stater, ble under opptakten til første verdenskrig transformert til et utspekulert stormaktsspill, der det endelige målet var at en av stormaktene skulle vinne slaget om hegemoni. Dette, og den generelle kapprustningen som preget opptakten til første verdenskrig, er årsaker til første verdenskrig som plasseres på Waltz sitt internasjonale nivå.

Den 28 juni 1914 blir Østerrikes tronarvinger, Franz Ferdinand og hans hustru, hertuginne Sophie, skutt og drept under et statsbesøk Sarajevo. Drapsmannen var serbisk, og mange tolket disse to symbolske drapene som serbernes hevn på Østerrike/Ungarn sin annektering av Bosnia-Hercegovina i 1908.⁵⁷

Skuddet i Sarajevo blir ofte omtalt som den utløsende årsaken til første verdenskrig. Isolert sett plasserer denne hendelsen seg på Waltz sitt individuelle nivå, men alliansedannelsen, samt stormaktenes ønske om krig, gjør at julikrisen på Balkan også hører hjemme på Waltz sitt internasjonale nivå. Med fokus på alliansesystemet, blir skuddet i Sarajevo et politisk stormaktsspill, der alliansepartnerne (unntatt Italia) støtter hverandre: Tyskland gir Østerrike/Ungarn en blankofullmakt, og Russland støtter Serbia, og vips, så er begge krigsalliansene involvert i drapet på det Østerrike/Ungarske sitt kronprinspar.⁵⁸ Forpliktelsene som dette alliansesystemet fordret, bidro til at stormaktene velger å erklære hverandre krig.

⁵⁴ Nye s. 73

⁵⁵ Palmer s.706

⁵⁶ Palmer s.695 -696, 697 og 707

⁵⁷ Palmer s.701

⁵⁸ Palmer s.702

En annen, og ikke fullt så billedskjønn tolkning av julikrisen, er at skuddet i Sarajevo blir brukt som et påskudd til å erklære krig⁵⁹. Drapet på Franz Ferdinand og hertuginne Sophie blir anledningen som de krigshissige stormaktene ventet på. Det faktum at Tyskland gir Østerrike/Ungarn sin lovnad om å støtte dem uansett, samt de strenge ultimatskravene⁶⁰ som Østerrike/Ungarn gir til Serbia, kan så absolutt tolkes dit hen at krig var et svært ønsket utfall av julikrisen⁶¹.

Krigsiveren må også sees i lys av at Tyskland opplevde Trippelententen som svært truende. De opplevde at de var omringet fra alle kanter, noe som nok var utslagsgivende for deres valg om å gå offensivt til verks. Tyske krigsplanleggere visste at det var et tidsspørsmål før den russiske hær ville være i stand til å mobilisere til krig i et langt hurtigere tempo enn det de var i stand til i 1914: Russland var nemlig i ferd med å bygge jernbanenettet sitt, noe som hadde forkortet den militære mobiliseringstiden fra 2-3 måneder i 1890 årene til 18 dager i 1914⁶². Når dette prosjektet var ferdig, ville Tyskland være svært utsatt for angrep, samt ha vanskelig for å forsvare seg mot et tofrontsangrep. Derfor var tyskerne utålmodige, de ønsket å smi mens jernet var varmt⁶³. I 1914 anså de den russiske mobiliseringsevnen som såpass dårlig, at et vellykket tysk tofrontsangrep fortsatt var mulig⁶⁴. Derfor ivret de etter å komme i gang med krigen, som mange mente var dømt til å komme uansett,⁶⁵ og ergo blir tempoet i den russiske jernbanebyggingen en årsak til at Tyskland bestemmer seg for å erklære krig.

Utfallet av Den Store Krigen ble imidlertid ikke slik som Tyskland, eller de andre stormaktene hadde tenkt. I 1914 var det en allmenn antagelse at krigen ville bli svært kortvarig⁶⁶, noe som i seg selv regnes som en medvirkende årsak til at Europas stormakter erklærte hverandre krig. Mer enn 15 millioner mennesker døde i denne krigen, og det at man på forhånd nærmest minimaliserte både krigens varighet og tap av liv er, slik jeg ser det, et av de største misgrep den vestlige verden har begått.

⁵⁹ Mombauer s.13

⁶⁰ Mombauer.s.15

⁶¹ Mombauer s.14

⁶² Nye s. 78

⁶³ Mombauer s.15

⁶⁴ Nye .s.78

⁶⁵ Nye s. 84

⁶⁶ Mombauer s.17 og Palmer s 706

Oppsummering

Kenneth Waltz sin inndeling av årsaker til krig og konflikt i tre nivåer har vært forsøkt fulgt i hele besvarelsen. Videre påpeker oppgavebesvarelsen at det evolusjonsteoretiske perspektivet, som forklarer krig og konflikt ved å henvise til nedarvede ”gener og gråstein”, kan tilhøre både det individuelle, nasjonale og internasjonale nivået. Krig og konflikt kan altså starte på individnivå og spre seg i omfang, slik at det også favner om det nasjonale og internasjonale nivået.

Av de mer konkrete historiske hendelsene regnes sosialdarwinisme, imperialismen, forrykket maktbalanse og avkoloniseringsprosessen som krigsårsaker som hører hjemme på det internasjonale nivået. Asymmetriske krig, som preger mye av dagens form for krigføring, er iverksatt på individnivå, men kan rette seg mot alle nivåene til Waltz, alt etter hva som er krigføringens motiv.

Av Waltz sine individuelle årsaker til første verdenskrig finner man blant annet Wilhelm 2. sin uvørne utenrikspolitikk på 1890 tallet. Hans politikk på den internasjonale arena får imidlertid konsekvenser på Kenneth Waltz sitt internasjonale nivå i form av forrykket maktbalanse. Dette bidrar videre til en forringning av det utenrikspolitiske klimaet i Europa, noe som kommer til uttrykk i våpen og kolonikappløp, alliansedannelse og en vedvarende tro på sosialdarwinistiske prinsipper. Under opptakten til første verdenskrig var det anarkiske systemet av stater preget av ustabilitet, mistenksomhet og forventninger om at en krig var uunngåelig. Dette realpolitiske perspektivet, samt den generelle oppfatningen om at en krig ville bli kort, gjorde nok sitt til at Tyskland valgte å gå offensivt til verks når anledningen bød seg fram med julikrisen i Sarajevo, 1914.